

**MUSEU D'HISTÒRIA
DE BARCELONA (MUHBA)**
Plaça del Rei, s/n.
08002 Barcelona
Tel.: 93 256 21 00
Fax: 93 315 09 57
museuhistoria@bcn.cat
www.museuhistoria.bcn.cat/quarhis

13
quarhis

QUADERNS D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

| BARKENO | BARCINO | BARCINONA |
| BARŠALŪNA | BARCELONA |

quarhis
ÈPOCA II · ANY 2017 · N.13 · ISSN 1699-793X
256 PÀGINES · BARCELONA

A

Pau Verrié

Alberto López Mullor

In Memoriam

Editor:
Museu d'Història de
Barcelona (MUHBA)
Institut de Cultura
Ajuntament de Barcelona

Director MUHBA:
Joan Roca i Albert

Direcció Quarhis:
Julia Beltrán de Heredia

Secretària de redacció:
Vanessa Triay

Consell de redacció:
Xavier Aquilué (MAC)
Julia Beltrán de
Heredia (MUHBA)
Josep Guitart (UAB)
Josep M. Gurt (UB)
Albert López (DiBa)
Magí Miret (GC)
Carme Miró (ICUB)
Miquel Molist (UAB)
Isabel Rodà (UAB)

Avaluadors externs:
Luis Caballero Zoreda
Carmen Fernández Ochoa
Sauro Gelichi
Jean Guyon
Simon Keay
Bernat Martí
Lucy Vallauri
Desiderio Vaquerizo
Giuliano Volpe

**Altres avaluadors
2012-2017:**
Carmen Aranegui Gascó
José Beltrán Fortes
Gian Pietro Brogiolo
Francesc Burjachs
Claudio Capelli
Carlo Ebanista
Albert García Espuche
Carmen Guiral Pelegrín
Sonia Gutiérrez Lloret

Alberto León Muñoz
Assumpció Malgosa
i Morera
Pedro Mateos Cruz
Josep Maria Nolla Brufau
Lauro Olmo Enciso
Josep Maria Palet Martínez
Antonio Pizzo
Juan Antonio Quirós
Castillo
Santiago Riera Mora
Jacques Thiriot
Josep Maria Vila
Carabassa

Control gràfic:
Emili Revilla

Disseny gràfic:
PFP
(Quim Pintó,
Montse Fabregat)

Realització:
Edicions Hipòtesi, SL

Impressió:
Índice Arts Gràfiques, SL

Imatges de la coberta:
Battista Agnese, 1544.
Biblioteca Nacional de
España, Fondo Res. 176
(4-5).

Imatges contracoberta:
Emili Revilla

ISSN
1699-793X

Dipòsit legal
B-9715-2005

© dels textos els autors
© de l'edició

**Museu d'Història
de Barcelona**
Institut de Cultura,
Ajuntament de Barcelona
Plaça del Rei, s/n
08002 Barcelona
Tel.: 93 256 21 00
Fax: 93 315 09 57
www.museuhistoria.bcn.
cat/quarhis

QUADERNS D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

| BARKENO | BARCINO | BARCINONA |
| BARŠALŪNA | BARCELONA |

quarhis

ÈPOCA II·ANY 2017·NÚM.13·ISSN 1699-793X
184 PÀGINES · BARCELONA

**Ajuntament
de Barcelona**

SUMARI
SUMARIO
SUMMARY
SOMMAIRE

8-9	IN MEMORIAM EN RECORD DE PAU VERRIÉ, HISTORIADOR I ARQUEÒLEG ANNA M. ADROER ALBERTO LÓPEZ MULLOR JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO
12	DE LA MEDITERRÀNIA A L'ATLÀNTIC, VIA BORDIGHERA. A TALL DE PRESENTACIÓ JOAN ROCA I ALBERT
13	EDITORIAL JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO
16-67	LA CERÀMICA SOTA LA LUPA CERÀMICA, TECNOLOGIA I TRANSFERÈNCIES. ELS CENTRES PRODUCTORS DEL PROJECTE <i>TECNOLONIAL</i> MARISOL MADRID I FERNÁNDEZ I CRISTINA FERNÁNDEZ DE MARCOS GARCÍA I CRISTINA P. BARRACHINA I JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO I SERGIO ESCRIBANO-RUIZ I JAVIER G. IÑÁÑEZ I SAMANTHA G. FERRER I ROBERTA DI FEBO I FERNANDO DE AMORES CARREDANO I JAUME BUXEDA I GARRIGÓS
70-89	NOTES I ESTUDIS L'ASSENTAMENT DE LA PLAÇA DE LA GARDUNYA A INICIS DEL II MIL·LENNI: NOVES DADES SOBRE LES OCUPACIONS DE L'EDAT DEL BRONZE INICIAL AL PLA DE BARCELONA ALBERT VELASCO ARTIGURES I NOEMÍ TERRATS JIMÉNEZ I ANNA GÓMEZ BACH I MIQUEL MOLIST MONTAÑA
90-111	NUEVOS DATOS SOBRE LAS PINTURAS DEL AULA O SALA DE RECEPCIÓN DEL OBISPO DEL PRIMER GRUPO EPISCOPALDE BARCELONA, SIGLOS V-VI CARMEN GUIRAL PELEGRÍN I JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO I LÍDIA FONT I PAGÈS
112-135	LOS CONTACTOS COMERCIALES EN BARCELONA A TRAVÉS DE LA CERÁMICA: ORIENTE (SIRIA, EGIPTO E IRÁN) Y EL NORTE DE ÁFRICA, SIGLOS XIII-XV JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO I NÚRIA MIRÓ I ALAIX
138-139	NOTICIARI PROJECTE PREHISTÒRIA AL PLA DE BARCELONA
140-141	PRIMERS PAGESOS/BCN. LA GRAN INNOVACIÓ 7.500 ANYS
142-144	<i>FICTA VITRO LAPIS</i> : LAS IMITACIONES DE PIEDRAS EN VIDRIO EN LA HISPANIA ROMANA
145-146	SOCIAL AND CULTURAL DETERMINANTS OF COMMUNITY WELFARE IN THE WESTERN ROMAN EMPIRE: ANALYSIS AND INTERPRETATION OF VITAMIN D DEFICIENCY
147-148	ARCHAEOLOGICAL AUTOMATIC INTERPRETATION AND DOCUMENTATION OF CERAMICS — ARCHAIDE (693548). AVENÇOS DE LA PRIMERA ANUALITAT
149-151	FRANCISCA PALLARÉS I LA BARCELONA ROMANA. EN RECONeixEMENT D'UNA TRAJECTÒRIA
153-155	BIBLIOGRAFIA PUBLICADA SOBRE ARQUEOLOGIA DE BARCELONA
157-160	TEXTOS EN CATALÀ. SÍNTESE
161-163	TEXTOS EN CASTELLANO. SÍNTESE
165-169	ENGLISH TEXT. SUMMARY
171-175	TEXTES EN FRANÇAIS. RÉSUMÉ
177-181	NORMES DE PRESENTACIÓ D'ORIGINALS A QUARHIS

**EN RECORD DE PAU VERRIÉ,
HISTORIADOR I ARQUEÒLEG**

En Pau i jo vàrem ser companys durant una bona pila d'anys en coincidir al Museu d'Història. Ens va donar l'oportunitat d'incorporar-nos-hi el director d'aleshores, el Sr. Frederic Udina, que consolidà la brillant etapa fundacional de l'eminent Sr. Agustí Duran i Sanpere el qual, amb encertada intuïció, havia realitzat les excavacions sota la Casa Padellàs, a més d'endegar-ne la museïtzació, per cert, molt ben considerada per tothom.

La tasca que se'ns encomanava —iniciis de 1960— era ingent: calia inventariar un munt de material acumulat fins llavors, afrontar les excavacions de la plaça del Rei i, entre altres feines administratives i d'organització, començàvem a editar la revista del Museu, els *Cuadernos de Arqueología e Historia de la Ciudad*, això sí il·lusionats i convençuts que teníem el privilegi de participar en un projecte que tot i centrar-se en la història i, per tant, amb la mirada enrere en el temps, era un repte de futur.

La versatilitat intel·lectual i l'interès panoràmic d'en Pau l'impel·lia a participar en més d'un front alhora i, sovint, jo havia d'assumir aspectes d'intendència, la qual cosa em feia coneixedora dels detalls de la seva activitat i inquietuds culturals. Jo feia els informes i els diaris d'excavació i ell hi deia la seva, sempre amb agudeses i erudició generosa. La seva vasta cultura il·luminava doncs la nostra feina amb opinions ben documentades, i emmarcant les troballes en el precís context històric. Orador dotat, conversador agut i clar tenia una especial facilitat per encisar en tota mena de situacions, en auditoris públics, entre alumnes, i en la distància curta, entre col·legues i amics, perquè era d'aquells prohoms d'abans i de sempre, que més que parlar encara enraonava, en el sentit més literal d'expressar-se tot nuant raons.

Molt abans de començar a treballar al Museu, en Pau Verrié, tot i gironí empedreït, ja havia dedicat l'estudi i tot l'esforç en la seva estimada ciutat de Barcelona. Bon llegat d'això és la seva coautoria de l'excel·lent *Catàleg Monumental de la Ciutat de Barcelona*, que encara cal anar a fullejar amb delectança i profit perquè continua essent una obra de consulta fonamental.

Inicialment, en Pau i jo mateixa no érem arqueòlegs de formació. En Frederic Udina, amb el seu ull clínic, va saber posar-hi remei. Entrà en contacte amb el professor Nino Lamboglia, director de l'Istituto Internazionale di Studi Liguri, que havia estat l'introduïdor del mètode estratigràfic a les excavacions d'època clàssica, i va signar un acord de col·laboració entre les dues institucions. Com a primera mesura, es van poder dur a terme diverses estades de formació a Bordighera i a les excavacions de Ventimiglia, on sempre va vetllar per nosaltres Paquita Pallarès, la fidel i perenne col·laboradora de Nino Lamboglia, a qui tots ens adreçàvem com a "il Professore". D'aquells sojorns en va néixer una amistat, que no vull deixar passar sense agrair emocionada, perquè tant l'una com l'altre no sols van exercir un mestratge indiscutible en la nostra iniciació de l'arqueologia clàssica, sinó el caliu més entranyable. Quant a les permenències a Bordighera els anys 1966 i 1967, no podré oblidar-me'n mai ni deixar de reconèixer-ne el deute contret.

**EN RECORD DE PAU VERRIÉ,
HISTORIADOR I ARQUEÒLEG**

Aquella experiència ens va preparar per a escometre les grans excavacions de la plaça de Sant Miquel a Barcelona. Va dirigir-les personalment la Paquita Pallarés i vam tenir ocasió de posar en pràctica tot el que havíem assimilat a Itàlia. Per primera vegada es feia una excavació amb tot el rigor estratigràfic a Barcelona i els articles que publicà la directora van marcar un punt d'inflexió en la historiografia, un abans i un després per a l'arqueologia barcelonina. Recordo, com si fos ara, l'emoció d'en Pau quan vam descobrir, esmicolada, a bocins, la gran placa dels sevirs augustals de Barcino. I, també, una altra ocasió, en el context de reutilització de les termes, la placa fragmentària d'un dels seus fundadors, Minici Natal Quadroni Ver.

Una de les grans fites d'en Pau Verrié com a arqueòleg va ser la descoberta l'any 1969 d'un angle de la piscina del baptisteri, sota la Catedral. Curiosament, la troballa va coincidir amb la celebració, a Barcelona, del Congrés Internacional d'Arqueologia Cristiana. Els congressistes, doncs, van poder conèixer de primera mà la important novetat que l'arqueologia barcelonina podia mostrar cofoia mercès a en Pau. De tota manera, les condicions de treball, els espais d'emmagatzematge, la dotació pressupostària, és a dir, els recursos de què disposàvem eren escassos, precaris, insuficients.

L'any 1969 em vaig casar i en residir a França vaig fer un parèntesi d'excedència laboral del Museu. Amb tot, vaig mantenir la relació acadèmica amb en Pau. Vam fer trobades esporàdiques a Bordeus, gràcies a la vocació hispanista del professor Robert Etienne. Mentrestant, vaig continuar fent col·laboracions en el terreny de l'arqueologia i sobretot vaig aprofitar per a confegir la meva tesi doctoral sobre *El Palau Reial Major de Barcelona*. En el llarg procés d'elaboració, que sempre suposa una tesi, no em va mancar mai el consell, l'ajut i l'enriquiment del marc històric, que amb esplendidesa em va oferir en Pau Verrié.

El curs 1979-1980 vaig tornar al Museu, recuperant la meva plaça de conservadora tècnica. En Pau Verrié va ocupar poc després la direcció del Museu que va governar amb minuciositat i detallisme i alhora amb grans idees, i llavors va confiar en mi com a subdirectora a qui va encarregar-me del dia a dia i de les qüestions més tècniques de la institució. Quan en Pau va plegar de la direcció del Museu, vaig tenir l'honor de ser-ne la successora i vaig mirar de seguir els projectes que ell havia endegat. Vaig comptar sempre amb el seu suport.

Ara, de tant en tant, em deixo caure pel nostre barri, a la plaça de Sant Miquel, per exemple, i em miro on era el Palau Menor. A voltes deixo Lladó, travesso la plaça de Sant Just i Pastor i per Dagueria arribo a la plaça del Rei. Baixo pel Call, per Santa Eulàlia. Ressegueixo la muralla i, faci la ruta que faci, sento el batec de tants records! De cada racó, de cada cantonada, de cada pedra, m'arriba una tristesa com sorda perquè ja no hi ets, Pau. Però també percebo el so de la teva erudició impregnada en cada motllura, en cada petja de picapedrer, en cada retall d'història antiga que gràcies a tu cobra sentit com d'eternitat. La història et fa justícia.

Anna M. Adroer